

FAKTAARK

Vogn monteret efter finsnitter ved Sejersbøl I/S, der var demonstrationsvært i projektet Økologi i sporet. Høst på denne vis tilbydes nu af mange maskinstationer. Andre maskinstationer eller landmænd benytter i stedet selvløssende snittevogne.

FOTO: HANS HENRIK PEDERSEN

FASTE KØRESPOR (CTF) I ØKOLOGISK GRÆS

Græsmarker, der høstes til ensilage, overkøres mange gange i løbet af en sæson. Genvæksten af græsset hæmmes, når maskiner kører på marken, efter græsset igen er begyndt at gro. Der er mulighed for at opnå større udbytter af græs af bedre og mere ensartet kvalitet, hvis græs dyrkes i faste kørespor. Flere økologiske landmænd har gode erfaringer med faste kørespor i økologisk kløvergræs, hvor der er større potentiale end i konventionelt dyrket græs, der gødes med handelsgødning. Landbruget Sejersbøl I/S viste i projektet Økologi i sporet, at skal man opnå den fulde effekt af de faste kørespor, så skal man have alle maskinerne ind i sporet.

Hvad er faste kørespor?

Når der dyrkes i faste kørespor, kører alle maskiner i de samme spor. For at køre i det mindst mulige areal, skal maskinerne have samme arbejdsbredde og også gerne samme sporvidde. I andre afgrøder skal man køre i faste kørespor gennem flere sæsoner for at opnå en effekt. Da der køres ofte i græsmarker, kan man opleve positive effekter allerede i den første sæson. Når græs omlægges, vil den efterfølgende dyrkning ofte foregå på traditionel vis, selvom der nok kunne opnås en effekt af de faste kørespor også i de efterfølgende afgrøder.

Mulige gevinster ved faste kørespor i græs

- Der opnås en hurtigere genvækst, når der ikke køres i græsset. Det er måske muligt at høste et slæt mere pr. sæson, og da genvækst for alle planter er ens, kan der opnås en ensartet og god kvalitet.
- Man kan holde mere jævne marker, når trafikken er kontrolle-

ret. Dermed kan opnås høje udbytter ved en lav og ensartet stubhøjde.

- Flere landmænd har oplevet at kunne høste græs et år mere på en mark, inden der omlægges. Derved kan der spares penge. I økologisk produktion er kløvergræs marker dog en meget vigtig vekselafrøde, som man måske ikke ønsker skal ligge for længe.
- Nogle plantearter som for eksempel lucerne er meget følsomme overfor kørsel. Disse vokser meget bedre i systemer med faste kørespor. Det gælder også for rødkløver. Man kan dermed forbedre foderkvaliteten.
- Når frakørselsvognen trækkes efter finsnitteren, kan man benytte et net over vognene, således at spild af for eksempel kløverblade minimeres.
- Når en maskinstation har investeret i effektive systemer til tilkobling af vogne, så kan der spares arbejdstid og traktortimer, da der ikke skal køre en vogn ved siden af finsnitteren i marken.

Udbyttepotentiale ved faste kørespor

Aarhus Universitet undersøgte i 2008 udbytteeffekter af faste kørespor i økologisk kløvergræs. Ved brede maskiner (12-14 m) blev der opnået et merudbytte på 22 procent ved faste kørespor. I projektet Økologi i sporet målte man ved Sejersbøl udbytte i storparceller i en kløvergræsmark. Tabellen viser de opnåede merudbytter. Merudbytterne var størst, hvis al kørsel foregik i 12 m faste kørespor. Normal praksis på ejendommen var faste spor, hvor hhv. rive og finsnitter dog kørte i et andet sæt spor. Herved blev udbytteeffekten lavere.

Trafikstrategi	Udbytte 2014 kg TS pr ha.	Udbytte 2015 kg TS pr ha.	Forholdstal for udbytte gns. 2014-2015 år
Tilfældig trafik	7.994	8.052	100
Fuld kontrolleret trafik 12 m	9.306	8.962	114
Kontrolleret trafik (som på ejendom)	8.638	8.420	106

Overvejelser ved faste kørespor i kløvergræs

- Arbejdsbredde er i de fleste tilfælde 12 m. Der findes enkelte maskinstationer, der tilbyder lidt bredere løsninger. Det er gyllenedfælder, der fastlægger arbejdsbredden. Hvis der køres med slangebom er arbejdsbredden for andre maskiner enten halvdelen eller en tredjedel af slangebommens bredde. Skårlægger og rive skal være lidt bredere for at undgå mister.
- Græshøst er ofte en opgave for maskinstationer. Som landmand kan du vælge en maskinstation, der tilbyder faste kørespor. En evt. merpris for høst vil tjene sig ind hurtigt.
- Man kan også vælge at høste selv, og det vil da ofte foregå med snittevogn.
- Finsnitte er ikke konstrueret til at trække store vogne. For at afklare styrke af maskinen og garantimæssige forhold, bør fabrikanten eller importør kontaktes, før der monteres krog bag på finsnitte.
- Sporvidde og dækbredde bør passe bedst muligt sammen for alle maskiner. Gode dæk, der minimerer risiko for at lave dybe spor, er dog vigtigere end at minimere det overkørte areal.
- I sporene skal der gro græs for at undgå, at der dannes spor. Ved skårlægning bør der ikke lægges græs i sporene, og gylleslanger bør også afblændes over sporene.
- Der er ikke behov for autostyring på alle maskiner, da spor oftest er synlige. På traktoren med skårlægger og den med riven, er det dog en god ide med automatisk styring.

Pioner inden for faste køre spor

Jørgen Sønderby driver en økologisk kvægejeendom ved Bjerringbro. Sammen med konsulenter fra LMO indførte Jørgen for snart

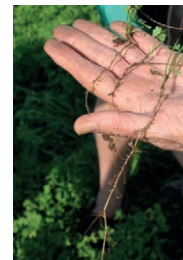

FOTO: HANS HENRIK PEDERSEN

Jørgen Sønderby besigtiger en kløvergræsmark sammen med driftslederen og konsulenter fra LMO. Til højre ses rodvækst af to lucerneplanter fra et kørespor og en lucerne plante, der er opgrøvet uden for sporet.

ti år siden faste kørespor i sine græsmarker. Dette er videreført siden. Den gode jordstruktur, der opnås ved dette system betyder, at der ofte kun tilføres gylle en gang i hver sæson. Der er desuden opnået succes med at så urter i græsblandingerne. Nogle af disse urter kunne måske ikke klare en normal trafikintensitet.

Dette faktaark er et produkt af projektet 'Økologi i sporet'. Projektet har fået tilskud fra "Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram, (GUDP) under Miljø- og Fødevareministeriet og Fonden fra Økologisk Landbrug.

Mere information om projektet findes her www.okospor.dk

Der er udarbejdet tilsvarende faktaark for faste kørespor (CTF) i økologisk planteavl og faste kørespor (CTF) og pløjefri dyrkning i økologisk grøntsagsproduktion.

